

**Sinteza obiecțiilor și propunerilor/recomandărilor la proiectul de hotărâre a Guvernului
privind aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2025-2027
(număr unic 83/MIDR/2025)**

Participantul la avizare (expertizare)/consultare publică	Conținutul obiecțiilor/propunerilor (recomandărilor)	Argumentarea autorului proiectului
Avizare și consultare publică		
Ministerul Sănătății (nr. 14/525 din 14.02.2025)	Lipsa de obiecții și propuneri.	Se ia act.
Congresul Autorităților Locale din Moldova (nr. 56 din 19 februarie 2025)	Lipsa propunerilor și obiecțiilor.	Se ia act.
Ministerul Educației și Cercetării (nr. 07-09/1141 din 21.02.2025)	Fără obiecții și propuneri.	Se ia act.
Ministerul Energiei (nr. 03 – 499 din 21 februarie 2025)	1. Completarea anexelor 1 și 2, indicând pentru fiecare acțiune statutul acesteia (inițiată/neinițiată), bugetul prevăzut/estimat, precum și termenul de finalizare sau perioada de realizare. În situația actuală, însă, nu este clar care dintre acțiunile enumerate sunt deja inițiate, care urmează a fi inițiate și care este costul estimat pentru implementare.	Nu se acceptă. Având în vedere particularitățile proiectelor de dezvoltare regională și locală, caracterizate prin dinamismul acestora, care implică proceduri de achiziții repetate, ajustări ale costurilor determinate de creșterea prețurilor sau alți factori, necesitatea prelungirii termenelor și altele, considerăm că includerea statutului acestora într-un act normativ nu este justificată. Statutul unui proiect poate suferi modificări frecvente, de la o zi la alta, iar acest lucru nu poate fi reglementat printr-o dispoziție normativă, având în vedere că un proiect poate deveni <i>inițiat, în derulare, în achiziții, finalizat</i> etc., în termen scurt. De asemenea, costurile pot varia în funcție de resursele disponibile prin intermediul FNDRL, de inflație și alți factori economici, ceea ce face imposibilă reglementarea lor rigidă într-un act normativ. Informațiile referitoare la statutul proiectelor și la costuri sunt prezentate în Rapoartele de bilanț și în Planurile anuale de finanțare, documente care sunt prezentate Consiliului

	2. Recomandăm completarea părții introductive a programului cu informații privind situația actuală și nivelul de realizare a programului anterior. Chiar dacă această informație se regăsește în nota de fundamentare, considerăm necesar ca aceasta să fie inclusă și în proiectul propriu-zis. 3. La Nota de fundamentare subpct. 4.4, la denumirea măsurii 2.2, se propune înlocuirea cuvântului „furnizare” cu cuvântul „producere”, ori centralele electrice care urmează a fi instalate în baza proiectelor depuse de APL sunt destinate acoperirii consumului propriu de energie electrică.	Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale și publicate pe pagina oficială a Ministerului Investițiilor și Dezvoltării Regionale (midr.gov.md). 2. Nu se acceptă. Informațiile privind situația actuală și nivelul de realizare a programului anterior a fost prezentată în bază de raport Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale, conform Hotărârii Guvernului nr. 23/2022. Totodată, Raportul a fost prezentat Cancelariei de Stat și publicat pe pagina midr.gov.md (https://midr.gov.md/files/shares/Anex_Decizia_1.pdf). Completarea părții narative a Programului cu aceste informații nu se consideră oportună, având în vedere că DUP nu este conceput ca un document de politici în sensul Hotărârii Guvernului nr. 386 și prin urmare nu conține o parte descriptivă în care să fie prezentată o analiză a situației, fiind conceput ca un document de implementare a altor documente de politici publice din domeniul dezvoltării regionale și locale, în speță Strategia națională de dezvoltare regională 2022-2028, Programul Național de dezvoltare a orașelor poli de creștere 2021-2027, Programul Național de Dezvoltare Locală „Satul European” 2024-2028 și Programul Național de Accelerare a Dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare 2024-2028, cuprinzând lista proiectelor de dezvoltare regională și locală selectate în baza apelurilor competitive și pe listă organizate de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale în corespundere cu obiectivele documentelor de politici enumerate. 3. Se acceptă. Denumirea măsurii a fost redactată conform Hotărârii Guvernului nr. 152/2022.
--	--	--

	4. Cu titlu redacțional, se propune a revizui anexa 2 la Documentul unic de Program și asigurarea corectitudinii unității de măsură a capacității centralelor electrice prin modificarea unității de măsură din „KW” în „kW” (pozițiile 593, 595).	4. Se acceptă. Textul a fost redactat.
Ministerul Culturii (Nr. 05/1-07/568 din 24.02.2025)	Lipsă de obiecții și propuneri.	Se ia act.
Cancelaria de Stat (Nr. 21/1-78-2042)	1. Se recomandă preluarea bunelor practici și a lecțiilor învățate constatate în Raportul de bilanț privind realizarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională și locală din Documentul Unic de Program pentru anii 2022 – 2024 (a se vedea - scrisoarea nr. 06-370 din 27.01.2025), ce a evidențiat o serie de constrângeri tehnice, financiare și organizatorice, care au afectat ritmul de realizare a proiectelor. În acest sens, având în vedere că una din problemele identificate, constă în tergiversarea implementării proiectelor și extinderea termenelor de implementare, un proces de monitorizare sistematic, care ar asigura identificarea problemelor și intervenția în timp util în prevenirea și soluționarea acestora, <u>propunem completarea pct. 10 a proiectului DUP cu următoarea prevedere: Agențiile de Dezvoltare Regională vor asigura monitorizarea lunară, în baza unui set de indicatori de performanță a progresului implementării proiectelor de dezvoltare regională.</u> 2. La Anexa 1, reieșind din limitarea constatată în Raport privind „insuficiența alocațiilor financiare din bugetul de stat”, propunem: - prioritizarea portofoliului de proiecte după anumite criterii de calitate, astfel încât să se asigure o direcționare eficientă a resurselor financiare limitate; - estimarea dezagregată a costurilor proiectelor de dezvoltare regională, cu detalierea costurilor acoperite și celor neacoperite – o etapă	1. Se acceptă parțial. Propunerea este reglementată deja de Hotărârea Guvernului nr. 152/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, potrivit căruia, agențiile de dezvoltare regională asigură monitorizarea implementării programelor și proiectelor de dezvoltare regională în conformitate cu prevederile Instrucțiunilor privind monitorizarea și evaluarea proiectelor de dezvoltare regională (în vigoarea Instrucțiunea aprobată prin Ordinul MIDR nr. 149 din 23.07.21). Instrucțiunea prevede inclusiv periodicitatea raportării și colectării indicatorilor privind proiectele în gestiune. În prezent, ADR-urile prezintă inclusiv rapoarte săptămânale privind implementarea proiectelor. În contextul celor expuse și recomandării formulate, pct. 10 a fost completat cu sintagma „în conformitate cu Instrucțiunile privind monitorizarea și evaluarea proiectelor” Totodată, precizăm că, în prezent, conform recomandărilor din rapoartele Curții de Conturi, Instrucțiunea este în process de actualizare. 2. Se ia act. Estimările costurilor proiectelor, inclusiv dezagregate (acoperite/neacoperite) sunt reflectate în PND, CBTM și Planul Anual de Finanțare, aprobat prin Decizia CNCDDL.

	importantă în procesul de planificare, care va asigura o claritate pentru partenerii de dezvoltare la orientarea fondurilor externe. 3. În concluzie, Cancelaria de Stat susține aprobarea proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea Documentului Unic de Program pentru anii 2025-2027, cu mențiunea implementării recomandărilor propuse. Acest document are potențialul de a contribui semnificativ la reducerea disparităților regionale, îmbunătățirea calității vieții și stimularea dezvoltării economice durabile, fiind un pas important în realizarea viziunii de modernizare a Republicii Moldova. Solicităm Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale să finalizeze ajustările necesare și să asigure monitorizarea riguroasă a implementării, cu raportare anuală către Cancelarie, conform prevederilor.	3. Se ia act.
Ministerul Finanțelor (07/5-03/88/264 din 26.02.25)	1. Potrivit Notei de fundamentare, pentru implementarea noului Document Unic de Program sunt necesare alocații în valoare de 2,74 miliarde lei. În acest sens menționăm că, potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2025 nr.310/2024, în Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL) sunt aprobate mijloace bugetare în sumă de 701,5 mil. lei, iar conform Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (2025-2027), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.561/2024, pentru anii 2026-2027 sunt prevăzute mijloace în sumă de 1 759,0 mil. lei. Prin urmare, pentru Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală în bugetul de stat sunt prevăzute alocații în sumă de 2,46 miliarde lei. Prin urmare, întru a evita riscul aprobării unui act normativ fără sursă de finanțare, <u>Nota de fundamentare urmează a fi completată cu indicarea expresă a sumelor care sunt prevăzute nu doar în Legea bugetului de stat pentru anul 2025, dar și în CBTM 2025-2027, precum</u>	1. Se acceptă parțial. Nota de fundamentare a fost completată cu precizarea sumelor acoperite din bugetele APL și au fost indicate potențialele surse de finanțare externă (IOM, Grantul RO, Delegația UE. Growth Plan). În același timp, precizăm că suma totală a proiectelor, calculată în baza costurilor nemijlocite ale proiectelor nu corespunde cu sumele indicate în CBTM, având în vedere că ultimul se bazează pe prognoze efectuate în limitele stabilite de Ministerul Finanțelor.

	<u>și a costurilor care vor fi acoperite din surse externe, din bugetele APL și alte surse de finanțare.</u>	
Ministerul Muncii și Protecției Sociale (Nr. 02/915 din 24.02.2025)	<u>La proiectul Documentului unic de program pentru anii 2025-2027</u> 1. Se menționează obligativitatea respectării <u>principiului accesibilizării prin adaptarea rezonabilă a infrastructurii conform necesităților persoanelor cu mobilitate redusă, inclusiv cu dizabilități.</u> În acest sens, urmare ratificării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, a fost adoptată Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, care prevede, la Capitolul III Accesibilitatea, politica de stat în domeniul accesibilității, care are ca scop asigurarea unei vieți independente persoanelor cu dizabilități, proiectarea și construcția obiectelor infrastructurii sociale adaptate necesităților persoanelor cu dizabilități, dotate cu căi de acces numai în condițiile respectării normativelor de adaptare în vigoare. Prin urmare, ținând cont că sursa principală de finanțare a Documentului unic este Fondul pentru dezvoltare regională și locală, se aduce la cunoștința despre <u>importanța includerii obligativității pentru aplicații la proiecte, a respectării condițiilor accesibilizării lucrărilor de construcție sau reconstrucție a infrastructurii, prin prisma necesităților persoanele cu mobilitate redusă, inclusiv a persoanelor cu dizabilități.</u> 2. Totodată, în scopul monitorizării și evaluării implementării proiectelor, este necesară <u>colectarea datelor dezagregate, inclusiv din perspectiva accesului persoanelor cu mobilitate redusă și a persoanelor cu dizabilități.</u>	1. Se ia act. Prevederea recomandată nu poate fi inclusă în proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea Documentului Unic de Program, care nu conține norme privind eligibilitatea aplicanților sau proiectelor. Recomandarea poate fi înaintată cu referire la Hotărârea Guvernului nr. 152/2022, care reglementează inclusiv condițiile de eligibilitate a aplicanților și proiectelor care beneficiază de finanțare din Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală. O astfel de normă se regăsește deja în Anexa nr. 3 la regulamentul prenotat. Astfel, la Măsura 2.1. „<i>Construcția, renovarea/reabilitarea clădirilor publice, inclusiv prin măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice (creșterea performanței energetice) a clădirilor publice</i>” este precizat că „proiectele finanțate în cadrul prezentei măsuri sunt orientate spre asigurarea accesului la servicii sociale de calitate, prin implementarea următoarelor tipuri de proiecte elaborate, <u>inclusiv prin prisma accesibilizării persoanelor cu dificultăți în deplasare și persoanelor cu dizabilități</u>”. 2. Se ia act. Modul de colectare a datelor este precizat în Hotărârea Guvernului nr. 152/2022, precum și în Instrucțiunile privind monitorizarea și evaluarea proiectelor de dezvoltare regională/locală și nu face obiectul prezentului proiect de hotărâre. Autorul va ține cont de recomandarea înaintată la actualizarea documentelor menționate.

	3.De asemenea, <u>rapoartele de evaluare efectuate de Agențiile de dezvoltare regională, trebuie să abordeze impactul proiectelor asupra incluziunii și bunăstării sociale, per general.</u> <u>În Documentul unic de program pentru anii 2025-2027</u> 1.Se propune includerea unui punct suplimentar cu următoarea prevedere: „<u>Acțiunile planificate a fi implementate de către Autoritățile administrației publice de nivelul întâi, în anexa nr. 2 din proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2025-2027, privind dezvoltarea serviciilor sociale ori construcției, reconstrucției și reparației edificiilor destinate prestării serviciilor sociale, vor fi coordonate cu Agențiile Teritoriale de Asistență Socială</u>”, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (4) lit. h) din Legea nr. 123/2010 cu privire la serviciile sociale.	3. Se ia act. Similar argumentului expus la pct. 2 1. Nu se acceptă. Selectarea și evaluarea proiectelor incluse în Anexa nr. 2 a fost efectuată în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 152/2022, prin urmare, inclusiv de către o Comisie interministerială din care au făcut parte și reprezentanții Ministerului Muncii și Protecției Sociale. Mai mult, lista acestor proiecte a fost avizată de Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale, din care, de asemenea, face parte inclusiv Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Prin urmare, cele două mecanisme participative asigură coordonarea recomandată.
Ministerul Mediului (Nr. 02-07/519 din 24.02.2025)	Ministerul Mediului comunică susținerea proiectului cu luarea în considerație a următoarei recomandări: 1. Deși autorul proiectului Documentului unic de program pentru anii 2025-2027 menționează în nota de argumentare la secțiunea „4.5. Impactul asupra mediului” că „Conform Hotărârii Guvernului nr. 152/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, în funcție de tipul proiectului, atât în cazul celor de dezvoltare regională, cât și a celor de dezvoltare locală, și în conformitate cu prevederile legislației, la depunerea cererilor de finanțare, dosarele complete ale proiectelor se completează cu decizia privind acordul de mediu, acordul de mediu și/sau concluzia privind evaluarea biodiversității, după caz, în conformitate cu prevederile Legii nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului.”, conform prevederilor statuate la art. 3 alin. (1) lit. a) al Legii nr. 11/2017 privind evaluarea	1. Nu se acceptă. Potrivit Legii nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, Documentul unic de program reprezintă sinteza (lista) programelor operaționale regionale și prevede programele și proiectele prioritare de dezvoltare regională, care urmează a fi finanțate pe parcursul a 3 ani. DUP nu reprezintă un document de politici în sensul Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea strategică, iar elaborarea acestuia nu este precedată de elaborarea unui „concept al documentului de politici”. Prin urmare, o listă de proiecte nu poate avea „<u>efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației</u>”. Fiecare proiect care ajunge în această listă este supus unei proceduri de evaluare și selectare reglementată de Hotărârea Guvernului nr. 152/2022. Astfel, așa cum a fost menționat și în Nota de fundamentare: „<i>în funcție de tipul proiectului, atât în cazul celor de dezvoltare regională,</i>

	strategică de mediu, <u>procedura de evaluare strategică de mediu se efectuează pentru documentele de politici și planificare care pot avea efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației. Proiectul Documentului unic de program pentru anii 2025-2027, face obiectul evaluării strategice de mediu conform prevederilor art. 3 alin. (1) din Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu. Prin urmare, acesta se încadrează în categoria documentelor de planificare ce pot avea efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății publice, și care, respectiv, sunt supuse în mod obligatoriu procedurii de evaluare strategică de mediu. Astfel, conform prevederilor art. 7 alin. (11) al Legii nr.11/2017, inițiatorul urma să prezente Ministerului Mediului, la etapa de elaborare a conceptului documentului de planificare, cererea privind determinarea domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu, care conține informațiile prevăzute la art. 5 alin. (2) din Legea nr. 11/2017.</u> <u>În concluzie, pentru a fi în deplină conformitate cu Legea nr. 11/2017, proiectul Documentului unic de program pentru anii 2025-2027, ar trebui să includă o evaluare strategică de mediu completă, cu măsuri de prevenire și atenuare a impactului asupra mediului și sănătății populației, precum și un sistem clar de monitorizare a implementării acestora.</u> <u>În acest context, Ministerul Mediului recomandă autorilor documentelor de politici și planificare, care pot genera efecte semnificative asupra mediului și sănătății populației, inclusiv în cazul modificărilor ulterioare ale acestora, să efectueze o evaluare strategică de mediu cuprinzătoare, care să includă măsuri adecvate pentru prevenirea și atenuarea impactului asupra mediului și sănătății publice.</u>	<i>cât și a celor de dezvoltare locală, și în conformitate cu prevederile legislației, la depunerea cererilor de finanțare, dosarele complete ale proiectelor se completează cu decizia privind acordul de mediu, acordul de mediu și/sau concluzia privind evaluarea biodiversității, după caz, în conformitate cu prevederile Legii nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului”.</i> Prin urmare, la implementarea portofoliului de proiecte incluse în DUP se vor respecta prevederile Legii nr. 86/2014 cu privire la evaluarea impactului de mediu, această responsabilitate fiind în sarcina directă a autorităților publice locale beneficiare.
--	---	--

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (Nr. 03-643 din 27.02.2025)	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	Se ia act.
Expertizare		
Ministerul Justiției (nr. 04/2-2327 din 05.03.25)	1. Lipsa obiecțiilor și propunerilor de ordin conceptual. Totodată, <u>aferent rigorilor de elaborare a actelor normative</u>, se va reține: 1. Din clauza de adoptare a proiectului de hotărâre se va exclude textul „și în scopul implementării politicii statului în domeniul dezvoltării regionale și locale,” fiind excedent în cazul dat, întrucât ține de conținutul notei de fundamentare la proiect. <u>La proiectul Documentului unic:</u> 1. În pct. 1 se vor indica actele normative, prin care au fost aprobate documentele de politici menționate. 2. La pct. 5 se va exclude însemnarea normei propuse ca sbp. 5.1, deoarece punctul respectiv nu conține alte subpuncte.	1. Se ia act. 1. Se acceptă. Textul a fost exclus. 1. Se acceptă. Punctul a fost completat. 2. Se acceptă. Punctul a fost redactat.